

תפילה (18)

נשמה שנתת בי טהורה

כל אדם מודד את עצמו, את כשרונותיו, מוחו, לבו ושאר כוחותיו, ושואל את עצמו: עד היכן אני יכול להגיע? ובאמת על האדם לדעת עם איזו גדלות הוא קשור, שהרי חז"ל אומרים: חייב אדם לומר אימתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב. ובאו חז"ל ללמדנו בזה שכל אחד יידע שהוא מסוגל להרבה מאוד. לאיזה גדלות אדם יכול להגיע? כאשר בצד אחד עומדות התאוות שלנו, ומאידך הנשמה שלנו, לאלו מדרגה וגדלות אפשר להגיע מחמת עצם הטבעיות של המושג נשמה, שהקב"ה נתן בכל אדם? לאיזו גדלות הנשמה שבקרבנו יכולה להביא אותנו. אם יתבונן אדם אפילו על פשוטם של דברים, מה משמעות הפסוק "ויפח באפיו נשמת חיים" (בראשית ב. ז), וכפי שביארוהו חז"ל, כביכול "מאן דנפח מדיליה נפח", ופירושו שבנשמה שהקב"ה נפח בתוכנו מונחת נקודה של קדושה, כביכול. ממנו יתברך.

באופן טבעי, כל יהודי, יכול להגיע לגדלות עד אין סוף, זוהי פשטות הדברים. אדם שיש בתוכו נשמה קדושה, פירושו של דבר שהקב"ה נתן בו ממנו כביכול. לא רק שהקב"ה אמר שתהיה לנו נשמה, אלא: אתה נפחתה בי, אדם מטבעו יכול להגיע לגדלות בתורה, תפילה יראת שמים ועבודת ה' בלי שום גבול. אם הקב"ה נתן בנו נשמה קדושה, הוא נתן לנו אותה כדי שנשתמש בכח הטמון בה, וכלשון המסילת ישרים (פ.א): בריאתו של האדם למצבו בעוה"ב, ועל כן נתנה בו נשמה זאת, כי לה ראוי לעבוד, ובה יוכל האדם לקבל השכר במקומו ובזמנו. כמה חשוב ורצוי, אפוא, שנדע את גדלות הנשמה שבתוכנו, וממילא נחשיבה ונייקרה, ומתוך כך נדע להשתמש בסגולותיה לטוב לנו כל הימים. עלינו להוציא מכך עכ"פ איזושהי נקודה למעשה. אך לפני שנעשה זאת עלינו ללמוד לפי ערכנו והשגתנו על מהותה של מתנה זו: "נשמה שנתת בי"

רב פינקוס זצ"ל בספרו "נפש שמשון" סדור התפילה

ולהחזירה בי לעתיד לבוא

מזן המשגיח מפוניבז' סיפר מעשה מהחפץ חיים, שאמר פעם למקורביו, כי ברצונו לומר להם איזה דבר תורה בשעה השלישית של הלילה ובו יגלה להם סוד. הם סברו שברצונו לגלות להם סוד מסודות הגאולה ולפיכך הזדרזו לבוא בשעה היעודה, אך כוונתו היתה להחשיב דבריו בעיניהם. וכה אמר: אלוקי נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה יצרתה, אתה נפחתה, ואתה משמרה בקרבי ואתה עתיד ליטלה ממני ולהחזירה בי לעתיד לבוא. להחזירה בי מודגשת במפיק ה"א, ללמדנו שאותה

הנשמה עצמה שיש לנו כעת, היא זו שתחזור. אם טינף האדם את נשמתו, הוא יקבלה חזרה כשהיא מטונפת ומלוכלכת. כפי שהתקרב האדם להקב"ה, כך ישאר מקורב, ובכל שהתרחק, כן נעשה מרוחק, ואף לעתיד לבוא ישאר במצבו זה.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות על סדר התפילה"

כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך

יש להקשות: חכמים תקנו לברך על הראיה ועל המלבושים וכו', ומדוע לא תיקנו לברך על הדיבור? "ברוך משיח אלמים", הרי אם ניטל מהאדם כח הדיבור כבהמה נדמה. ויש לומר שהודאה זו כלולה בברכת "אלוקי נשמה", שהרי נשמת האדם הוא, "רוח ממללא" ובברכה זו אומרים "כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני", וביאר ה אבודרהם שהוא על דרך הפסוק "לא המתים יהללו י-ה", כי כשהאדם ישן הרי הוא כאבן, שניטל ממנו כח הדיבור, וכאשר בבוקר חוזרת הנשמה לאדם, חוזר אליו גם הדיבור, ונמצא שהכל תלוי בחזרת הנשמה. ועדיין יש לתמוה, מפני מה נקבע להזכיר זאת בתוך ברכת "אלוקי נשמה", ולא נתקנה על כך ברכה בפני עצמה, כמו על שאר הדברים. יש לומר, כי לא יכלו לתקן ברכה מיוחדת על כך כמו על שאר דברים, כי אם היו קובעים על כך ברכה היה ראוי לאומרה תיכף כשפותח פיו לדבר, כמו שאר ברכות, 'כי פתח עינא לימא וכו', כי זקיף לימא וכו', וזאת אי אפשר לעשות, שהרי הנשמה קדמה ביאתה לפתיחת פיו לדבר, כי היא שבה לאדם תיכף כשנתעורר משנתו, וצריך איפוא להקדים תחילה הודאת הנשמה על החזרתה לאדם. ולכן, הואיל וכבר פתח האדם פיו לדבר ולהודות על "נשמה שנתת בי", שוב לא שייך לברך ולהודות אחר כך על הדיבור, כי הברכה לא תהיה תיכף ומיד כשעושה את המעשה, כפי שמצאנו בשאר ברכות השחר, ועל כן ראו לכוללה בברכת "אלוקי נשמה" דהא תליא בהא.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות על סדר התפילה" בשם חיים לראש.

המחזיר נשמות לפגרים מתים

לשון "פגרים" באה לרוב ב?אדם, ובעיקר על רשעים. והנה, זה שה' מחזיר את הנשמה לצדיק מדי בוקר, אין בכך כל חידוש, כי זכויותיו של הצדיק רבות ובדין מגיע לו שה' ישיב לו את נשמתו שנטלה ממנו והפקידה אצלו בלילה, ולא עוד אלא שיש בכך משום תועלת, כי הצדיק משכיל להוסיף בה אומץ ועמל כל יום לתקנה ולשפרה. אולם עיקר חידוש הוא בכך שאף לרשעים, שבחייהם מתים, ה' משיב את נשמותיהם מדי יום ביומו. זהו שאנו מברכים לה' "המחזיר נשמות לפגרים מתים", שעשה

חסד עם הרשעים, אשר למרות שאין בהם לחלוחית של מצוה, הקב"ה משיב להם את נשמותיהם, שמא בכל זאת יתקנו הרשעים את מעשיהם ויעשו תשובה.
פרי מגדים "עץ יוסף"

ברכת התורה

מברכים שיתן לנו חכמה ומתיקות ולב טהור לשמה
שמקודם מברכים על כל מצוה קודם עשייתה, ואחר כך מברכים שיתן לנו חכמה ובינה ומתיקות ולב טהור לשמה. מפני שבזה אינו דומה תלמוד תורה לכל המצוות, שבכל המצוות עשייתה באיברים גשמיים ומצוה זו מקורה בלב ובמוח, ואם לא יבין מה שלומד אין בלימודו כלום, ואם כוונתו שלא לשמוח אין לימודו כלום. ולכן צריך לברך דרך בקשה שיעזרו ה' לידע תורתו וללמוד בה כראוי. ואחר כך אנו מברכים ברכת התורה על שבחר בנו ונתן לנו תורתו הקדושה והטהורה.

ערוך השולחן (סי' מז סק"ד)

על ידי ברכת התורה מתקדשת הנפש הלומדת מקדושת אותיות התורה

בעת שלוקח הסופר קלף לכתוב עליו ספר תורה, עליו לומר קודם תחילת הכתיבה שהוא כותב לשם ה', רק אז מתקדש העור בקדושה עילאית. כך ממש, כאשר איש מישראל רוצה ללמוד תורה ומברך ברכת התורה, ומודה לה' על אשר בחר בנו וציוונו לעסוק בתורה הרי הוא ממש כמו שאומר "לשם ה'". וכמו שיורדת קדושה על הקלף ועל האותיות התורה כן יורדת על נפשו של הלומד, כי במה נגרע המוח שבראש האדם, מעור הבהמה עליו נכתב ספר תורה. גם ידוע, כי כאשר אומר אדם על הבהמה, שהיא רק מין בעל חיים ולא מין האדם, שהיא קרבן לה', מיד יורדת עליו קדושה, ואפילו צמרה נתקדש ואסור להנות ממנו, והנהנה מועל בקדשים ומתחייב בהבאת קרבן לכפר על חטאו. מזה זה נדון קל וחומר על נפש האדם, כשהוא לומד לשום ה', מיד יורדת קדושת ה' על נפשו ומתקדשת בקדושת התורה.

חפץ חיים

מי שאינו נזהר בברכת התורה, עונשו גדול מאוד

כתב ה"משנה ברורה" (ע"פ לשון השו"ע סי' מז): ברכת התורה צריך ליזהר בה מאוד שלא ללמוד עד שיברך. ויברכנה בשמחה גדולה ליתן הודאה על שבחר בנו ונתן לנו כלי חמדתו. ומי שאינו נזהר בברכת התורה, עונשו גדול מאוד, ואמרו חז"ל שאינו זוכה ח"ו להיות לו בן תלמיד חכם עבור זה. מוסיף המ"ב וכותב: מצינו בחז"ל (נדרים פא.): ואמרו חז"ל שדבר זה נשאל לנביאים על מה אבדה הארץ, שישראל היו עסוקים בתורה. ומצינו שכל זמן שהיו עסוקים בתורה, ויתר הקב"ה על עוונותיהם, ולכן לא ידעו על מה אבדה הארץ, והקב"ה הבוחן לבבות ידע, כי אף על פי שהיו עסוקים בתורה, לא היו

עוסקים לשם לימוד התורה, אלא כמו שלומדים שאר חכמות, ולכן לא ברכו ברכת התורה, שלא היתה התורה חשובה בעיניהם, ולכן לא הגנה. ולכן צריך להיזהר מאוד וליתן הודאה על שבחר בנו ונתן לנו כלי חמדתו.

הלכה: כיבוד אב ואם

יציאת מארץ ישראל לצורך כיבוד אב ואם

כתב השו"ע (יו"ד סי' ר"מ סט"ו): אפילו מצוה של דבריהם לא ישמע לו, כתב הפסקים ותשובות (אות מז): וכתבו הראשונים שאע"פ שאסור לצאת מארץ ישראל, מכל מקום לצורך כיבוד אב ואם התירו לצאת, כגון שיוצא לבקרו או לשמשם, וכל שכן אם אביו יוצא לחוץ לארץ לאיזה צורך וצריך את סיוע הבן, לפי שמותר לצאת ישראל לצורך מצוה. ונחלקו הראשונים אם היתר זה הוא דוקא כשיוצא לזמן מה ודעתו לחזור לארץ ישראל, או שהתירו אפילו להשתקע בחו"ל משום כבוד אב, ולמעשה יעשה שאלת חכם.
ספר פסקים ותשובות

פתגם: היום הוא דרך הטבע לתת ל"אתמול" הזדמנות נוספת.
ספר "שמחלה"

חקירה: סומא

שלושה צדדים: רק אינו רואה, או שעינו לא נחשב לעין, או שאינו נחשבת בכלל לאבר. (צפנת פענח כללי התורה והמצוות ח"א ד"ה בעל מום: אם רק אינו רואה, ואם נסמית לגמרי אינו עין, ואם נחטטה, אינו אבר)
ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: אין מקום לחשוש

שאלוהו לרבי איזיל חריף: בידוע שעשירים נוטים לתת נדבה לעני בעל מום, אבל לא לעני תלמיד חכם, מה טעמו של דבר? השיב רבי איזיל: כל עשיר חושש פן ייעשה גם הוא עני בעל מום, אבל איננו חושש פן ייעשה גם הוא עני תלמיד חכם.
ספר "חוד וחלק" חלק א' (דף קכה)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'זות בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, ששה שלום בן דבורה רחל, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, פייגא אולגה בת ברנה זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאט. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר.

